

Tizenhatszoros gázmérgezés egy óbudai bérházban, ahol nincs is gázvezeték

Az utóbbi idők feltűnően nagyszámú gáz-balesetei sorában is kimagasló tömeges gázmérgezés történt kedden este Óbudán, a Kolosy-tér egyik új bérházában, ahol történetesen nincs is bevezetve a gáz. Ennek ellenére a ház előtt a talajban elhúzódó gázcsövek repedése olyan tömeges gázmérgezést okozott, hogy a lakók közül tizenhatan lettek rosszul, és csak a véletlen mult, hogy az éjszakai órákban idejében megtalálták a baleset forrását. Ha kissé elkésnek, vagy reggel nem veszik észre a szerencsétlenséget, akkor a bérház valamennyi lakóját halálos veszedelem fenyegette volna. A tömegbaleset részletei a következők:

A Kolosy-tér 6. számú háromemeletes bérházba az építéskor nem vezették be a világítógázát, ellenben a ház alapfalai alatt húzódnak el a gázvezető-főcsövek. Az egyik cső, úgy látszik, kedden délután megrepedt és a gáz a falon keresztül szivárogni kezdett a bérházba. A fal valami módon elvezethette a gázt, mert a magasabb emeleten fekvő lakásokban is elterjedt a szobákban. Csodálatosképpen este tíz óra után jelentkezett a gáz hatása, amikor a bérház legtöbb lakója már nyugalomra tért. A véletlen mult, hogy a bérház tulajdonosa, Kurucz Ágoston, aki egyébként már a kora esti órákban otthon szokott lenni, kedden éjszaka tizenegy óra után tért haza. Ahogy a lakásajtót felnyitotta, fojtó gázszag csapta meg az orrát és mikor az ablakokat feltépte, csak akkor vette észre, hogy felesége eszméletlenül, gázmérgezés tünetei között hever az ágyban.

Nyomban élesztési kísérleteket alkalmazott, azután fellármázta a házfelügyelőt, értesítették a mentőket és amikor felesége már

öntudatra tért, a házfelügyelő társaságában sorra járták a lakásokat. A háztulajdonos ugyanis ekkor már arra következtetett, hogy mivel a házban nincs gázvezeték, valószínű, hogy a talajból szivárog fel a mérges világítógáz. Hamarosan megmutatkozott, hogy ez a feltevés mennyire helyes volt, mert két utcai lakásban az egész családot eszméletlenül találták gázmérgezés tüneteivel. A többi lakásba még idejében érkeztek, kitérték az ablakokat és megakadályozták a gázmérgezést. Az egyik elsőemeleti lakásban hatan, a földszint egyik lakásában pedig kilencen, családtagok és albérlők, feküdtek eszméletlenül, amikor a háztulajdonos és a házfelügyelő rájuk törték az ajtót.

Időközben a mentők nagy felkészültséggel, három gépkocsival, orvosokkal és ápolókkal vonultak ki a házba és hozzáláttak a mentés munkájához. A legtöbb gázmérgezettet hamarosan öntudatra térítették mesterséges oxigén-belélegzéssel, amelyhez szükséges készülékeket magukkal hozták a mentők. Mindössze egy gázmérgezettnek, Bükös László tizennégyéves tanulóknak állapota adott annyira aggodalomra okot, hogy a mentők a Margit-kórházba vitték, a többieket további ápolásra lakásukon hagyták.

Az éjszakai órákban értesítették a Gázművek vezetését is a tömeges balesetről és nagyobb munkásosztágot vonult ki a helyszínre. Nyomban hozzáláttak a talaj felásához és meg is találták a hibás gázvezető főcsövet. A hiba kijavításához még éjszaka hozzáfogtak. A rendőrség erélyes nyomozást indított annak megállapítására, hogy ki felelős a majdnem végzetes tömegszerencsétlenséget előidéző gázbalesetért.

A Nemzeti Múzeum ásatásai az aggteleki Baradla-barlangban

Szelid halmokkal változatos képet nyújtó fensík, amelyből hirtelen és jóformán függőlegesen egy hatalmas sziklafal szalad fel az égnek, tövében derekat hajlító alacsony nyílással, — ez ma az aggteleki Baradla-barlangnak a bejárata. Mintha csak az isteni Építőmester egy monumentális kupolával akarta volna felékesíteni azt a Pantheon, ahová alkotó kedvében annyi szépséget hordott össze egy rakásra. Hiába, teljes és maradéknélküli szépséget csak maga a természet tud nyújtani, — emberi kéz csak ezeknek másolója, emberi fantázia csak ezeknek meglopója lehet.

Vajjon a fiatalabb kőkor, a neolitikum embere meglátta-e ezeket a hol hatalmas csarnokokban, hol meg eldugott fülkékben meghúzódó cseppkőcsodákat és el tudott-e mérülni annyira a bámulatukba, hogy leküzdve magában a vaksötétségükben félelmetes üregektől való természetes irtózatát, ide hagyta magát csalogatni a primitív fáklyájának pislogó fényében meg-megcsillanó, bizarrformájú és sok színben pompázó cseppkőszlopoktól? Erősen kétkem, hogy ez lett volna az ok, amely már az emberi kultúra napkeltekor barlanglakásra kényszerítette volna az erre kószáló, szerszámkövet és jó termőföldet kereső törzseket. Bármekkora fantázia és alkotóképesség mutatkozik is az itt tanyázó neolitikus ember agyműveltségében, ez a sok furcsaformájú képződmény előtte mind-megannyi kísértet lehetett, amely inkább elriasztotta, mint ide vonzotta. Ezért nem is merészkedett be nagyon a barlangba, ahol szárazabb, lakályosabb üregeket is találhatott volna, hanem megelégedett a kijáráshoz közeleső kényelmelenebb, nedvesebb, — de biztonságosabb fülkével is.

Ami őt itt ideig-óráig helyhez kötötte, az egyrészt a barlang előtt elterülő termékeny fensík, másrészt pedig mégis csak maga a barlang volt, amely néki akár az időjárás, akár bármiféle megtámadtatás esetén természetes védelmet nyújtott.

A fiatalabb kőkor emberének nyomaira már Nyáry Jenő báró rábukkant a mult század hegyenes éveiben, sőt arra is rájött, hogy a barlang időnként nemcsak az élőknek, ha-

nem a holtaknak is hajlékot nyújtott. Vajjon rossznéven vehetjük-e Nyáry bárótól, aki minden lelkesedése és sokoldalu képzettsége mellett mégis csak műkedvelő régész volt, hogy csak a kőszekőkben látta meg a neolitikus ember kultúráját, de már a vértük talált igen fejlett és különösen az ornamentikában szinte leirhatatlan gazdagságu agyamműveltséget a tatárok elől idemenekülő magyarok hagyatékának tulajdonította? Egy félszázaddal ezelőtt az őskori kutatás még ifju korát élte, ebbe a hibába bizony még szakképzett régész is beleeshetett volna.

Nyáry után a Földtani Intézet részéről Kadie Ottokár kutatta át több ízben a barlang diluviális rétegeit. Ezek a hol szürkés, hol sárgás, majd meg vörös agyágrétegek azonban mindeztől meddőnek mutatkoztak, a barlangot tehát a palaeolit, az őskőkor embere még aligha ismerhette. Most a Nemzeti Múzeum vette a kezébe a kutatást és a Régészeti osztály nevében e sorok írója Csalogovits József tanárjelölt, mint hűséges „famulus” kíséretében használta fel az enyhe decemberi időt, hogy részben a régi, részben pedig új nyomokon haladva, feltárja a nem egyszer dagasztékhoz hasonlóan lágy és ragadós, sáros talajban rejtőző kulturrétegeket.

A barlanglakók

Nyáry egy fülkecsoport folyosójában sorban fektetett csontvázakat talált, amelyeket ő kőkoriaknak nézett és el is nevezte a barlangnak ezt a részét „Csontház”-nak.

Most utólag meg kell mondanunk, hogy ebbe a megállapításába is hiba csuszott, mert inkább ezeket a csontvázakat tekinthetjük a mi magyar elődeink földi maradványainak. A Csontháznak az a két belső fülkéje, amelyet most feltárunk, legfelsőbb rétegeiben valóban tanúságot tett amellett, hogy a középkori magyarság is meg-meghúzta magát a barlangban, — hátrahagyván edénytöredékeit, egy u. n. gotikus kulcsot meg egy kardmarkolat-gombot is.

Az alsóbb rétegekben előbukkanó leletek nagy ugrásra kényszerítettek most bennünket, mert jó 2000 évet kell visszaszaladnunk időszámításunkban, hogy visszazüllyedjünk a „történelemelőtti idők” korai vaskori szakaszába. Hogy mennyire értelmetlen és igaztalan a latin „prae-historiának”, a német „Vorgeschichtének” ez a szolgálai átültetése!

Miért nevezzük „történelemelőtti időknek” azt a kort, amelyben emberek éltek, még csak nem is állati, hanem sokszor meglepően kulturált életet, amelyben akkor is voltak már nemzeteket megmozgató, felemelő, vagy népeket tönkretévő „történések”? Ha az irott emlékek felbukkanásától kezdve beszélhetünk ókorról, úgy megkülönböztetésül bátran nevezhetjük az ezt megelőző időket „őkornak”, amelynek épp úgy megvan a maga történelme, csak olvasni kell tudni benne.

Ez az itt talált korai vaskori anyag, fejlett és nagyon is jellegzetes kerámiájával, csont- és bronzszerszökeivel nekünk például most azt mondja el, hogy Magyarországnak ez a Belső-kárpátokhoz csatlakozó vidéke abban az időben, tehát Kr. e. körülbelül egy évezreddel a legszorgosabb kapcsolatot tartotta fenn még Felsősziléziával is, az Alföldön ugyanezkor élő népek kultúrájával azonban már jóval kevesebb közösséget mutat. A Kárpátok vidéke tehát egy kulturális egységbe tömörült, ami, úgyis mondhatnánk, hogy azonos — a legnagyobb valószínűség szerint — egy felülről leszárgó iller eredetű nép lakta, míg az Alföldön továbbra is megmarad a bronzkori őslakosság. Ez a meglátás pedig nem más, mint egy halványan derengő őstörténelem.

Az első aranylelet Baradlaiban

Ebben a vaskori rétegben itt-ott tüzelésnek a nyomait is megláttuk, de mindez még nem jelent állandó barlanglakást. Sőt minden jel amellet szók, hogy a vaskori ember csak ideig-óráig tanyázott a barlangban. Erre a bemekülésre vall az is, hogy két szikla közében egy aranyleletre bukkantunk, aminőt a Baradla még idáig nem szolgáltatót. Ez a mindenesetre szándékosan elrejtett lelet 27 apróbb-nagyobb aranyosodrony-karikából és tekeresből áll és a sulya körülbelül 15 deka. Egyszerű karikapénzkeről, hordozhatásra alkalmas, feldolgozott állapotban lévő nyersanyagból van íten szó, amely abban az időben nemcsak nyersanyagot, hanem pénzt — vásárlóértéket is — jelentett. Bármennyire örvendetes is egy aranylelet, a régész szemében mindig csak a tudományos érték számít és ebből a szempontból egy egyszerűnek látszó cseréplarab is vetekedhet vele. A jelen esetben azonban igen szerencsésen egészítette ki azt a képet, amelyet az itt tanyázó vaskori ember kultúrájáról nyertünk. Ezért magam is készséggel vettem ki a részemet abból az örömből, amelyet fiatal segítőtársam érzett, akinek életében ez volt az első ilyenemű, saját kezűleg kiemelt lelete. Hogy pedig a jó aggteleki munkásaink öröme se maradjon el, arról már aztán a szombat esti áldomás gondoskodott.

De úgy látszik, egyébként is szerencsés kézzel nyultunk a Baradla titkainak leleplezéséhez, mert a vaskori réteg egy gyönyörűen patinált bronzkarkötőn kívül egy megpörköltödött buzakapuc mellett még egyéb bronztárgyakat — egy csaknem teljes harcosfelszerelést is szolgáltatott — kar- és kézfejvédőtekeresekkel, lándzsával és mellvértként használt ptykéekkel együtt.

Tudománysszomjunkat azonban mégis az a körülmény elégitette ki legteljesebben, hogy ismét vagy 2000 évet visszaeszsza az őskor történelmében, zavartalan, izolált rétegben találtuk meg azt a kőkori kultúrát, amelyet Nyáry a tatárjárás idejéből származónak nézett, s amelyet ma már a Bükkhegységben lévő gazdag telepek után „bükki kultúrának” nevezünk.

Háromféle kerámiája is van ennek a kultúrának és pedig egy sima, durva házihasználatra és egy festett, illetoleg bekarcolt díszítésű hámlatosság finom és szinte raffináltan készített kerámiája. Bajos volna ennek a kerámiának gazdag ornamentikáját e helyütt ismertetni. Elég, ha annyit mondunk, hogy a külföldi kutatás is, amely csak most kezd megismerni, már is elismeri róla, hogy Európának ez a legszebb és legfejlettebb neolitikus kerámiája.

Ilyen szerencsés ásatás mellett már nem is volt meglepő, hogy az edények készítésénél használt csont- és kőszerszámok is előkerültek. A bükki mesternek még az agyagért sem kellett messze keressélnie, mert azt, még hozzá különböző színben, mindjárt a „letthelyen” meglátalta.

Az a tűzpad azonban, amit ugyancsak a bükki kultúra rétegében találtunk, mégis csak ritkaságszámba megy, jóllehet az őskori régészeten általában merész dolog „unikumról” beszélni. Szerencsés véletlen az, hogy ezt a bükki réteget a felette lévő korai vaskori rétegtől egy csaknem 30 cm vastag, időközben képződött cseppkőréteg választotta el és egyúttal az alatta meghúzódó tűzpadot is megóvta az elpusztulástól. Pontos és hűséges képet nyertünk ezáltal a kimagasodó peremmel körülvett, agyaggal kikapasztott és kiegészített neolitikus tűzhelyről, amelyen az edények alátámasztására még kőralaku bemélyedések is voltak. Ez a tűzpad azonban már sziklán feküdt s így minden igyekezetünk mellett sem tudtuk egészében felvenni.

Ugyanezeket a kultúrákat megláttuk a jóval beljebb fekvő Rókaluk elöcsarnokában és a ma szakutának látszó Denevéragban is, amelynek azonban az őskorban feltételezett közvetlen kijáratának kellett lennie, minthogy a közbeeső szárazabb és kényelmesebb csarnokok leletekben teljesen meddőek de megkülönböztetetten is a Denevéragban egy fél-

MANUS pompás, nyszerű eladási helye József-körut 10 Perzsák Gobelinek Fonalak Mintáiban Az ország legelső, legnívósabb szaküzlete

századdal ezelőtt meg ezrével tanyáztak a denevérek, ma meg már csak elvétve akad egy-kettő. Azóta tehát a régi nyílás még inkább eltömődött.

Ismertetésünk keretét tullepnénk, ha itt most ennek a hallatlan értékű természeti kincsnek a mai elhagyatott és kihasználatlan állapotáról is beszélnénk. Megelégszünk tehát csak egy szerény kérdéssel. Ha már a Kárpát-egyesületen kívül más nem gondoskodik a barlangról, miért nem veszi kezébe a gondozását és propagálását az „Ibusz”? Ez a vállalkozás üzletnek sem volna rossz?

Végül hálával kell megemlékeznünk a Magyar Tudományos Akadémiáról, minthogy ezt az ásatást a töle nyert anyagi támogatás tette lehelővé.

Tompa Ferenc dr.

Magyarországra hívja az idegenforgalmi világcégeket a kereskedelmi miniszter

A Budapesti Földvár-Egyesület József Ferenc főherceg elnöklésével kedden délután tartotta a Gellért-szállóban rendes évi közgyűlést, amelyen a közélet számos kiválósága is résztvett. Ott voltak: Bud János kereskedelmi miniszter, Kállay Miklós államtitkár, György Tibor, Papp Géza helyettes államtitkár, Ripka Ferenc főpolgármester, Lobmayer Jenő, Edes Endre tanácsnok, Samarjay Lajos, a MÁV elnökgazdája, Szalay Gábor báró, a posta vezérigazgatója, Tasnády-Szűts András, az IBUSZ alelnöke és még számosan. József Ferenc főherceg elnöki megnyitóbeszéde után Szeviérszky Zoltán miniszteri tanácsos, az egyesület ügyvezető-igazgatója mondotta el beszámolóját.

Bud János kereskedelmi miniszter szóla fel ezután és mindenekelőtt köszönetét fejezte ki József Ferenc főhercegnek azért, hogy az egyesület élére állott. Nincs ma egyetlen ország sem — mondotta ezután — amely ne tudna idegenforgalmat teremteni, ha jól szervezi ezt a kérdést. Kishitű, aki azt hiszi, hogy nem lehet idegenforgalmat teremteni Magyarországon, amelynek fővárosa talán legszebb városa Európának. Az idegenforgalomnak háromféle formája közül a gazdasági idegenforgalomra országunk fekvése predestinál bennünket. El kell azonban háritanunk azokat az akadályokat, amelyek ennek útjában állanak. Reméljük, hogy a közeljövőben jórésben megoldja azokat a nehézségeket, amelyek az idegenforgalom útjában állnak. Lehetetlen elképzelni, hogy olyan vonzó világváros, mint Budapest, az idegeneknek ne legyen megállóhelye. Az idegenforgalom harmadik formája az, amikor a külföldiek akár kedvtelésből, akár tudásvágyból, vagy történelmi érdeklődésből, vagy egészségügyi okokból töltenek valahol pár napot. A külföldi embernek azonban igényei vannak, amit nem szabad figyelmen kívül hagyni. Hol vannak a szállodáink, hol vannak a parkok, miként biztosítjuk a csendet az idegenek részére? Ha a fővárosban van komoly elhatározás abban az irányban, hogy a várost vonzóvá tegye meleg és egészséges külföldi számára egyaránt, ezt a kérdést kell tervszerűen megoldania. Nagy befektetésekre van szükség, de ezek meghozzák később gyümölcsüket.

Igen nagy szerepe van — folytatta a miniszter — a propagandának. Az állam hozáldozatokat költségvetési tételekben és egyéb irányban is. A legnagyobb sulyt helyezi a jövőben is mindig az idegenforgalom fokozására, mert ez gazdasági és nemzeti szempontból is egyaránt fontos. Ne féljünk attól, hogy több vállalat árusíthatja az államvasút jegyeit. Árusítsa minél több és jöjjenek a világróladak, amelyek a szabadverseny feltételeivel megeremtik, idehozzák majd az idegenforgalmat. Fogjunk össze s teremtjük meg az ország idegenforgalmát, hadd lássa az egész világ, hogy mit tud egy évezredes nemzet felmutatni, szeresse meg az egész világ ezt a nemzetet, amelynek meg kell érnie a szebb jövőt.

A nagy tussal és éljenzéssel fogadott beszéd után Ripka Ferenc főpolgármester a főváros, Vámosy Zoltán dr. egyetemi tanár a Budapesti Orvosszövetség és Balneológiai Egyesület, Eöttevényi Olivér a Külügyi Társaság, Gerlóczy Zsigmond dr pedig az Országos Közegészségügyi Egyesület nevében üdvözölték az egyesületet.

Horváth János dr. gazdasági főtanácsos indítványára ezután a közgyűlés egyhangú lelkesedéssel József Ferenc főherceget az egyesület örökös elnökévé választják meg, azután megválasztották a tisztikart. A közgyűlés után kétszázterítékes bankett volt, amelynek során az egyesület tagjai meleg ünneplésben részesítették József Ferenc főherceget.